

Inhoud

Van de redactie	3
Uitnodiging 16e jaarvergadering	4
Videofilm "De vergeten slag"	5
Verslag 15e jaarvergadering	6
Verslag over het jaar 1989	10
Wintercursus 1990	14
Excursie 12 mei 1990 naar Utrecht	15
J. Schatorjé, Gedachten en spinsels	16
Kerkepad NCRV in Horst	22
Bescherming Dorpseigene	23
Streekmuseum Stichting Oudheidkamer	25
Y. Hermans-Cuppen, M.A.A. Th. van Wittenhorst als "Diana"	28
Koperslagersmuseum P. van der Beele	32
G. Verheijen, Nieuwe publicaties	35
Stichting Beheer Kunstschatten Sint Lambertuskerk	39
Evaluatie jubileumexcursie Trier	42
Lidmaatschap LGOG	44

Van de redactie

Voor u ligt de eerste - of zo u wilt de tweede - aflevering van INFO LGOG. Dit is een afkorting van: Informatie-bulletin voor LGOG Kring Horst en Sevenum. De redactie heeft in stilte gewerkt aan het blad, maar toch kans gezien het aantal pagina's van vorig jaar ruim te overschrijden. Natuurlijk kan men pas van een echt clubblad spreken als INFO LGOG straks fungeert als een spiegel van alle LGOG-activiteiten. De redactie hoopt te worden overstelpt door kopij van veel LGOG-leden, zowel uit Horst als uit Sevenum, want het is niet de bedoeling dat enkele bestuursleden het blad gaan vol-schrijven! Vandaar nu al een opwekking aan alle leden om te gaan nadenken over (liefst korte) stukjes voor het herfstnummer van INFO LGOG. Wie weet hebt u al wat klaar liggen om meteen op te sturen naar de secretaris!

Naast echt verenigingsnieuws stelt de redactie voor om ook korte, gedocumenteerde artikelen van leden te plaatsen, dus met bronvermelding. Bovendien is er plaats voor nieuws over boeken, tijdschriften, musea, tentoonstellingen en activiteiten, kortom voor alles wat binnen het werkkterrein van LGOG valt. Waar mogelijk zullen zwart/wit illustraties worden opgenomen.

Wij hopen dat u INFO LGOG met veel genoegen zult lezen.

Y. Hermans-Cuppen

G. Verheijen

* Kopij herfstnummer voor 1 september a.s.

Horst, 1 maart 1990

Dames en Heren,

Wij nodigen U allen uit om onze zestiende jaarvergadering bij te wonen. Deze zal worden gehouden op maandag 12 maart, aanvang 20.00 uur in de grote zaal van Restaurant "De Oude Lind", Venrayseweg 93 te Horst, telefoon: 04709-1370.

Agenda

1. Opening en mededelingen
2. Verslag vijftiende jaarvergadering
3. Verslag over 1989 van de secretaris
4. Verslag over 1989 van de penningmeester
5. Benoeming leden kascontrolecommissie
6. Bespreking bestuursbeleid
7. Bestuursverkiezing. De bestuursleden L. Greweldinger, P. van Nunen en Y. Hermans treden periodiek af en stellen zich herkiesbaar. Het bestuur stelt herbenoeming van deze bestuursleden voor. De leden kunnen andere kandidaten voordragen. Een dergelijke voordracht moet voor de aanvang van de vergadering bij het bestuur zijn ingediend, voorzien van de handtekeningen van tien leden en de candidaat.
8. Rondvraag
9. Sluiting van de jaarvergadering
10. Na de pauze volgt vertoning op groot beeldscherm van de Venrayse videofilm:
"De Vergeten Slag"

We hopen U allen op onze zestiende jaarvergadering te kunnen begroeten.
Met vriendelijke groeten,

G. Verheijen, secretaris
L. Greweldinger, voorzitter

Videofilm "De Vergeten Slag"

Op maandag 12 maart volgt na de zestiende jaarvergadering vertoning van de Venrayse videofilm "De Vergeten Slag".

"De Vergeten Slag" is een documentaire die handelt over de bewogen gebeurtenissen in oktober 1944 rond Overloon en Venray. Vier jaar hebben de heren Van Sinten, senior en junior, en de heren Van Dam en Willemsen eraan gewerkt. Duizenden kilometers werden afgelegd voor het afnemen van interviews en het verzamelen van films en foto's. Uit een filmlengte van zestig uur werd uiteindelijk een film van 115 minuten gemonteerd. Er hebben 42 personen aan deze documentaire meegewerkt, waaronder veertien Engelsen, twee Amerikanen en vier Duitsers. De film begint met een korte inleiding, gevolgd door beelden van de invasie in Normandië en de snelle opmars door Frankrijk, België en het zuiden van ons land. Vervolgens komen dan beelden van de gevechtshandelingen bij Venray en Overloon en hoe de burgers daarbij betrokken werden.

De film zal worden vertoond op een groot videoscherm, beschikbaar gesteld door LGOG-lid P. van Enckevort uit Sevenum.

De bijeenkomst begint om 20.00 uur in de grote zaal van Restaurant De Oude Lind in Horst.

Verslag 15e jaarvergadering 13 maart 1989 in De Oude Lind

1. Opening en mededelingen. Voorzitter L. Greweldinger opende 's avonds even na acht uur de feestelijk omlijste vijftiende jaarvergadering, onder het genot van een kop koffie met vlaai. De presentielijst werd door 63 leden getekend. De voorzitter wenste de heer Asselberghs, bestuurslid van onze kring, namens het genootschap geluk met het behalen van zijn doctoraal geschiedenis. Berichten van verhindering zonden; burge-meester R. Fasol van Horst en R. Persoon van Sevenum, de heer en mevrouw Houwen-Geurts, de heer en mevrouw Th. Hesen, de heer S. Huys, pater P.A.M. Geurts. de heer J. Renckens (met telefonische gelukwensen van het hoofdbestuur LGOG voor de Kring Horst met het 15-jarig bestaan). Herdacht werden de in 1988 overleden leden: de heren P. van Rens, L. Coppus, M. van de Munckhof en J. de Mulder.

2. Het verslag veertiende jaarvergadering werd aangenomen. Naar aanleiding van het verslag vroeg de heer Herraets waarom het jaarverslag van de penningmeester niet tegelijk met de uitnodiging en het jaarverslag van de secretaris aan alle leden is toegezonden. De voorzitter antwoordde dat het bestuur in de volgende jaarvergadering zal komen met het voorstel tot instelling van een kascontrole-commissie.

3. In het verslag van de secretaris over 1988 moet in regel twee "147 leden" in plaats van "151 leden" worden gelezen, zoals reeds blijkt uit het daaronder staande overzicht van het ledenbestand.

Na deze wijziging werd het verslag onder dankzegging aangenomen.

4. Het verslag van de penningmeester over 1988 werd zonder wijzigingen en met dankzegging aan de penningmeester aanvaard.

5. Bespreking bestuursbeleid. Het bestuur heeft voor het derde lustrum gekozen voor een programma van vijftien hoofdactiviteiten met als hoogtepunten een feestelijke vijftiende jaarvergadering en een driedaagse (en intussen volgeboekte) excursie naar Trier. Voor het jaar 1988 kon de voorzitter nog herinneren aan de verschijning van Horster Historiën deel 2 op 23 april en de najaarsvergadering van LGOG op 15 oktober in de raadszaal van Horst gevolgd door een lezing van pater P.A.M. Geurts over het genootschap "Limburg".

Het aantal leden dat deelnam aan onze lezingen en de cursus is weer iets gestegen, terwijl het aantal deelnemers aan de excursie constant bleef, maar wel iets lager dan in 1987 toen we met twee bussen naar de Achterhoek en kasteel Anholt reisden.

Aangezien er bij niemand over het gevoerde beleid voor 1988 vragen waren gerezen, kon de voorzitter vaststellen dat voor de leden het licht dus op groen kan blijven staan.

6. Bestuursverkiezing. De heer G.F. Verheijen trad periodiek af, maar hij had zich verkiesbaar gesteld. De voorzitter prees hem vanwege zijn vele verdiensten als kringsecretaris. Aangezien de leden geen andere kandidaat hadden voorgedragen, stelde de voorzitter voor de heer Verheijen bij acclamatie te herkiezen. Aldus geschiedde, waarna de secretaris de leden dankte voor het in hem gestelde vertrouwen.

7. Aanbieding rapport Terugblik op Vijftien jaar LGOG Kring Horst en Sevenum. De voorzitter gaf hiervoor het woord aan vicevoorzitter Schatorje welke het rapport samen

met mevrouw Hermans en de heer Verheijen had samengesteld. De taak van deze commissie bestond uit de bestuursopdracht na te gaan hoe de kring de afgelopen 15 jaar heeft gefunctioneerd, welke conclusies hieruit zijn te trekken en tot welke aanbevelingen deze leiden. De commissie is nagegaan wat de statuten van het LGOG ten aanzien van de doelstellingen van LGOG-kringen bepalen, welke activiteiten de kring Horst en Sevenum heeft ontplooid, de groei van het aantal leden en de overige activiteiten. Een van de aanbevelingen betreft het public-relationsbeleid. LGOG zou meer naar buiten moeten treden en duidelijk herkenbaar moeten zijn. Een periodiek verschijnend bulletin zou een uitstekend middel daartoe zijn. De evaluatie-commissie heeft daarom bij wijze van nulnummer haar rapport uitgebracht in een vorm die als voorbeeld kan dienen voor hoe zo'n "INFO LGOG" eruit zou kunnen zien. De heer Schatorjé overhandigde daarna het eerste exemplaar aan de voorzitter, waarna alle aanwezigen eveneens een exemplaar ontvingen.

De voorzitter dankte de commissie voor het verrichte werk en de aanbieding van het rapport. Hij verzocht alle leden mee te werken aan de uitvoering van de in het rapport neergelegde aanbevelingen.

8. Rondvraag.

Mevrouw Van Deijnen vroeg of de data van de vergaderingen niet eerder bekend kunnen worden gemaakt, liefst voor de zomervakantie, in verband met de samenstelling van het programma van het Vrouwengilde. Meestal zijn in juli de meeste LGOG-vergaderdata bekend. De data die bekend zijn, kan de secretaris iedereen medelen voordat het programma geheel is afgerond.

Mevrouw Versteegen wees op een merkwaardigheid in het financieel jaaroverzicht, welke - zoals de penningmeester verklaarde - een gevolg is van het feit dat het verenigingsseizoen niet samenvalt met het kalenderjaar.

De heer G. Lenssen wees op het belang van betere informatie voor melding van mogelijk bijzondere ontdekkingen.

Tegen negen uur sloot de voorzitter de vergadering onder dankzegging aan alle aanwezigen voor ieders inbreng en de prettige wijze van vergaderen.

Na afloop van de jaarvergadering verzorgde de heer Verheijen een lezing waarin hij tevens dia's vertoonde, over het onderwerp "Terugblik op Vijftien jaar LGOG Kring Horst en Sevenum".

Bij een drankje kregen de aanwezigen lekkere champignonhapjes. Verder trad deze avond op de Muziekgroep Mallemoer, een vrijetijdsgroep gevormd door muziekliefhebbers uit de regio. Ze speelden en zongen volksliederen en eigen composities. Tegen half twaalf sloot de voorzitter de bijeenkomst.

Verslag over het jaar 1989

Leden

Op 31 december 1989 telde de Kring Horst en Sevenum van het LGOG in totaal 143 leden, als volgt te verdelen:

	totaal	Horst	Sevenum	elders
gewone leden	109	71	22	16
gezinsleden	30	21	6	3
studentleden	2	2	-	-
gemeenten	2	1	1	-
	143	95	29	19

Het bestuur

Het bestuur was op 31 december 1989 als volgt samengesteld:

Ing. L.J. Greweldinger	voorzitter
Drs. J.M.W.C. Schatorjé	vice-voorzitter
G.F. Verheijen	secretaris
P.F.L. van Nunen	penningmeester
Drs. V.J.J.M. Asselberghs	lid
Drs. Y.A.W. Hermans-Cuppen	lid
P.J.M. Janssen	lid

Bestuursvergaderingen

Het bestuur kwam in het verslagjaar tien maal in vergadering bij elkaar. In zeven korte vergaderingen, voorafgaande aan de bijeenkomsten voor alle leden, werden de lopende zaken behandeld. Op de agenda van drie bestuursvergaderingen stonden de voorbereiding van het activiteitenprogramma en een evaluatie van het functioneren van LGOG Horst en Sevenum neergelegd in een rapport met aanbevelingen waaraan het bestuur in de komende jaren gestalte hoopt te kunnen geven.

Hoofdbestuur en kringbesturen

In het voorjaar en in het najaar vergadert het hoofdbestuur met de besturen van kringen, secties en commissies van het LGOG. In 1989 heeft het bestuur van de Kring Horst aan beide vergaderingen deelgenomen. De vergadering van zaterdag 8 april in Horn viel nog in het jubileumjaar. Het bestuur kon de spoedige verschijning aankondigen van ongekend aantal publikaties. Tijdens de feestelijke sluiting van het jubileumjaar in kasteel Limbricht op 21 juni werd het 125ste deel van de Publications, gewijd aan "125 jaar Limburgse historiografie" in een nieuw gewaad ten doop gehouden. In de vergadering van 7 oktober in Schimmert werd besloten tot een evaluatie van het LGOG.

Ledenvergaderingen

16 januari: De heer drs. M. Wansleben uit Leiden hield een lezing over: "Jagers en landbouwers in het Maasdal".

Aanwezig waren 34 leden en belangstellenden.

13 maart: Vijftiende jaarvergadering waarin aanbieding rapport Terugblik op Vijftien jaar LGOG Kring Horst en Sevenum gevolgd door een diavoordracht van G. Verheijen over dit onderwerp. Feestelijke omlijsting door de Muziekgroep Mallemoer.

De presentielijst werd door 63 leden getekend.

17 april: De Horster vrijetijds-molenaar de heer A. van As verzorgde een dialezing over Molen De Eendracht te Meterik voor een gehoor van 33 leden.

4 september: Bijna alle deelnemers aan de driedaagse jubileum-excursie naar Trier namen deel aan de reUnie waarin naast Horster koek bij de koffie de foto's en dia's van de reis werden bekeken. Tevens werd de excursie geëvalueerd.

2 oktober: De heren R. de la Haye en J. van Rensch uit Maastricht verzorgden voor 45 leden een avond gewijd aan "Tweehonderd Jaar Franse Revolutie".

6 november: De heer A. Breukers uit Nedeuweert hield voor 35 leden een dialezing over "Doorsneden Land. Archeologische gevolgen van een kanaalverbreding".

11 december: De heer drs. W. Knippenberg uit 's Hertogenbosch sprak aan de hand van dia's over het onderwerp: "Zigeuners in Nederland". Aanwezig waren 45 leden.

Excursies

Op 19, 20 en 21 mei namen veertig leden deel aan de driedaagse jubileumexcursie naar Trier en omgeving. Alle deelnemers waren vol lof over het gebodene en de perfecte organisatie van de reis. De najaarsexcursie bracht de 51 deelnemers naar de Vlaamse stad Lier. Op het programma stonden onder andere: Sint Gummaruskerk, stadhuis, begijnhof en Timmermans-Opsomerhuis. Naast de twee "grote" excursies organiseert de Kring Horst jaarlijks enkele "kleine" uitstapjes met eigen auto's naar voornamelijk belangrijke tentoonstellingen in de regio. Op zondag 4 juni werden 21 leden door drs. L. Voermans, een van de samenstellers van de catalogus, rondgeleid op de tentoonstelling Momentopnamen langs de Maas in het Venlose Goltziusmuseum. Op 17 december namen 12 leden deel aan de excursie naar het Nationaal Oorlogs- en Verzetmuseum te Overloon. Ze kregen een rondleiding en bezochten de tentoonstelling "Wij herinneren ons", gewijd aan Rusland in de Tweede Wereldoorlog.

Cursus

In het jubileumjaar 1989 heeft de LGOG Kring Horst en Sevenum tijdens de wintercursus - waaraan 26 leden deelnamen - in vijf lessen aandacht besteed aan roerende en onroerende waardevolle goederen in de eigen regio, speciaal die van de drie Horster musea. De heer drs. J. Schatorjé behandelde de ontwikkeling van het oudheidkundig bodemonderzoek. De heer P. van Nunen gaf inzicht in de wijze waarop hij via bestudering van bouwgeschiedenis, -tekeningen en afbeeldingen komt tot de bouw van maquettes van kastelen. De heer drs. Th. Pubben verzorgde een les over de inventarisatie van de boerderijen in het Horster buitengebied. De heer mr. J. van Rensch verzorgde een les over de kerkelijke kunst in de Sint Lambertuskerk en mevrouw drs. Y. Hermans-Cuppen over de schaarse voorbeelden van schilderkunst in Noord-Limburg.

Activiteiten

Op zaterdag 9 september nam het LGOG deel aan de organisatie van Open Monumentendag. LGOG-leden zijn nauw betrokken bij het werk in de drie Horster musea: Streekmuseum Stichting Oudheidkamer, Schatkamer Sint Lambertus en Koperslagersmuseum.

Op pagina 4 vindt u de agenda voor de zes-
tiende jaarvergadering op 12 maart a.s.
Wij hopen dat u aanwezig kunt zijn.

Wintercursus 1990

De wintercursus wordt op vijf maandagavonden georganiseerd in de studiezaal van de Oudheidkamer. Er zijn dit seizoen zeventien deelnemers. Het lesoverzicht is als volgt:

22 januari: Drs. J.R.A.M. Thijsen

Vanaf ongeveer een kwart miljoen jaren geleden werd het gebied van het tegenwoordige Noord-Limburg bewoond. In de Nieuwe Steentijd werd de landbouw geïntroduceerd.

5 februari: Drs. J.R.A.M. Thijsen

Onze streken werden bij het Romeinse Imperium ingelijfd. Vanaf het einde van de eerste eeuw kon zich door een samensmelting van inheemse en Romeinse tradities een provinciaal-Romeinse beschaving ontwikkelen.

19 februari: Mr. Th. J. van Rensch

In de Middeleeuwen ontstonden territoria die onder het gezag van een heer stonden. De heerlijkheid Horst was zo'n territorium met een zeer complexe rechtsgeschiedenis.

5 maart: R. Soberjé

Op hoger gelegen zandgronden nabij beekdalen ontstonden in de Middeleeuwen agrarische nederzettingen. De boerderijen lagen gewoonlijk als een krans om de landbouwgrond, die ook wel "es" of "veld" werd genoemd.

2 april: Dr. S. Frankewitz

In de dertiende eeuw werden onder andere Roermond, Venlo, Kessel en Montfort omschreven als stedelijke kern (oppidum), maar er zijn geen oorkonden bekend waarin de verheffing tot stad werd bekrachtigd.

Excursie Doorn, Utrecht en Zuilen op zaterdag 12 mei 1990

De excursiecommissie is bezig met de voorbereiding van onze jaarlijkse voorjaarsexcursie, die volgens traditie op de zaterdag na de Horster mei-kermis wordt gehouden, dit jaar op 12 mei. Eind maart gaan de leden van de excursiecommissie een voorbereidingsreis maken. Ze hebben het volgende schema ontworpen.

Vertrek uit Sevenum op zaterdag 12 mei om zeven uur 's morgens en een kwartier later uit Horst. Na aankomst in Doorn nemen we ruim de tijd voor koffie met gebak, maar om half tien staan we reeds in Huize Doorn, dat onder andere bekend is als woonoord van de laatste Duitse keizer.

De morgen wordt besloten met een geleid bezoek aan het Rijksmuseum Het Catharijneconvent te Utrecht. Daarna ontvluchten we de drukke stad voor het middagmaal in een restaurant te Zuilen. 's Middags gaan we naar Kasteel De Haar of naar Slot Zuylen. Aan het eind van de middag brengen we nog een bezoek aan de Grebbeberg, ter herdenking van de gevallenen bij de Duitse inval vijftig jaar geleden. Daarna volgt nog een bezoek aan een restaurant, gevolgd door de terugreis.

In april ontvangt u het volledige programma en de uitnodiging voor deelname aan de voorjaarsexcursie.

Gedachten en spinsels.

In het najaar van 1983 kregen leerlingen van de toenmalige klassen 4 en 5 van de basisschool te Horst-Meterik, een aantal lessen over geschiedenissen van hun dorp. Vanzelfsprekend werd door leerkracht Jeu Geurts jr. ook aandacht besteed aan vroege perioden van menselijke bewoning en de sporen die hiervan tussen Kabroekse beek en Schadijk waren teruggevonden. Gestimuleerd door de verhalen van "meister Jeu" gingen groepjes leerlingen zelf op onderzoek uit. In vrije uurtjes speurden zij langs wegen en akkers en raapten daarbij alles op wat maar een zweem van ouderdom had. De vele plastic tassen vol vondsten werden tijdens een extra les, op verzoek van de leerkracht, aan ondergetekende getoond. Tussen het vele en bovenal veelsoortige materiaal sprongen direct twee objecten in het oog.

De eerste opmerkelijke vondst leek een heel gewone pijpekop. Bij nadere studie bleek het evenwel te handelen om een zeer bijzonder product van Venlose makelij. Omdat over de betekenis van deze vondst reeds een artikel is verschenen, wil ik er hier geen verder aandacht aan schenken (1).

De andere ontdekking was een vondst van Nicole Tacken. Zij had een minuscuul potje achter het ouderlijk huis aan de Donckstraat uit de versgeploegde aarde opgeraapt. Het kruikje was beschadigd; de rand en een gedeelte van de hals waren afgebroken. De platte en ingesnoerde voet, het dubbelconische buikje en twee doorboorde oortjes aan weerszijden van hals en buik waren evenwel nog intact. Op basis van deze restanten kon de oorspronkelijke hoogte van het kruikje (circa 55 mm) en de opening van de hals (24

mm) worden gereconstrueerd (zie afbeelding 1). De klei van het kruikje was tot lichtgrijze gres gebakken. Het geheel was voor het bakken bedekt met een glanzende en gevlekte lichtbruine leempap (2). Op basis van kleisoort, engobe en de baktechniek, kon de vondst van Nicole Tacken met grote waarschijnlijkheid worden toegeschreven aan het pottenbakkerscentrum Frechen, gelegen in het Rijnland (3). Behalve duidelijkheid over de herkomst, was er ook geen twijfel over de datering van de vondst. Dergelijke kruikjes zijn bijvoorbeeld in Amsterdam in grotere vondstcom-plexen van met name vrouwenkloosters aangetroffen. Steevast dateerden de overige gevonden objecten dan uit de eerste decennia van de zestiende eeuw (1510-1530). Het Meterikse kruikje moest derhalve ook in het begin van die eeuw zijn vervaardigd (4). Een bewijs van de juistheid van de ouderdom is ook op een andere wijze aan te tonen. In het omstreeks 1510 vervaardigde paneel "De H. Familie aan de maaltijd" van Jan Mostaert schilderde de kunstenaar een identiek kruikje. Het was met een kort koordje bevestigd aan een schap aan de muur (5).

Bestaat er dus in de wereld der archeologen eenstemmigheid over herkomst en ouderdom van dergelijke vondsten, geheel anders is het gesteld als de functie van de kleine kruikjes ter sprake komt. Gelet op het ontstaan van diverse miniatuurvormen in aardewerk gedurende de periode 1450-1550 (6), wordt wel eens overwogen of de kruikjes dienst deden als speelgoed. Ook de mogelijke functie van inktpot wordt niet uitgesloten (7). De meesten zijn evenwel de mening toegedaan dat de kruikjes een functie hadden als zalfpotje (8). Het ondringbare oppervlak

maakte het kruikje zeer geschikt voor het bewaren van zalven en andere vettige stoffen. De opening was groot genoeg om een wijsvinger in te brengen. Dankzij de beide oortjes was het mogelijk door middel van een koord het potje op de borst te dragen. Zo was het zalfpotje steeds binnen handbereik. De volgende vragen die vervolgens gesteld kunnen worden zijn: Waarom droegen mensen deze zalfpotjes zo direct bij zich? Moest men de inhoud zeer frequent gebruiken? Indien dit laatste inderdaad het geval is, mag worden verondersteld dat de inhoud mogelijk een functie had bij het dagelijks bedrijf. Wellicht waren bij huishoudelijke arbeid of bij vormen van nijverheid deze kruikjes noodzakelijk. Op basis van deze gedachten denkt menigeen dat de miniatuurkruikjes een rol speelden bij het maken van garen (twisten). Vanaf de prehistorie werden dierlijke of plantaardige vezels door middel van roterende bewegingen van een spindel, waar omheen een spinsteen zat dat als vliegwiel dienst deed, tot draden in elkaar gedraaid. Met duim en wijsvinger werd de spindel in beweging gezet; met dezelfde vingers werden de vezels tijdens het "twisten" tot de juiste dikte gemanoeuvreed. Toen in de loop van de zestiende eeuw het spinnewiel gaandeweg de handspindel verdrong, moesten de draden evenwel nog steeds met dezelfde vingerbeweging worden gedraaid. Duim en wijsvinger hadden derhalve tijdens de gehele zestiende eeuw veel contact met de vezels bij het spinnen. Aangezien vrijwel uitsluitend vrouwen met deze werkzaamheden waren belast, was het niet verwonderlijk dat dergelijke kruikjes met name tijdens opgravingen van vrouwen-(!)kloosters werden gevonden. Zestiende eeuwse kloosters waren immers vaak centra van huisvlijt.

Een mogelijke bevestiging van de theorie dat deze kruikjes dienden om, gevuld met zalf, vet, of olie, tijdens het spinnen de wijsvinger vet te houden, is zeer recent door de vader van Nicole Tacken gevonden. Op dezelfde plaats (!) waar vijf jaren eerder de dochter het "spinflesje" vond, raapte Piet Tacken in 1988 naar zijn zeggen "een stenen kraal" op. De kraal bleek evenwel een spinsteentje uit de periode tussen 1350 en 1550 te zijn (zie afbeelding 2) (9)! Ter plekke moet dus zeker zijn gesponnen en mogelijk is het zelfs zo dat beide objecten daarbij zijn gebruikt.

Tenslotte moet nog een opmerking worden gemaakt over de soort van textielvervaardiging waarbij dit soort flesjes mogelijk werden gebruikt. Tot in de zestiende eeuw werden onbetwist de meeste garens van wol gemaakt. In de steden werd vooral het kwalitatief hoogwaardige Engelse wol gebruikt; op het platteland, waar eveneens veel werd gesponnen (Horst had een altaar voor de patroonheilige der wevers, St. Severus), vervaardigde men garens van het wol der inlandse schapen. Omdat wol van nature een vette beschermlaag had, was bij het spinnen van wol geen extra bevochtiging van de wijsvingers der spinsters noodzakelijk. Vanaf de vijftiende eeuw vindt echter een omslag plaats. In onze streken gingen steeds meer mensen over op het gebruik van vlasvezels als grondstof voor garens (10). In tegenstelling tot wol was de vlasvezel hard en droog. Dagelijks en langdurig contact van de menselijke huid met deze ruwe plantaardige vezel moet vrijwel zeker tot pijnlijke beschadigingen van de huid hebben geleid.

Vandaar dat extra vet in een zalfpotje, dat bovendien voor het directe gebruik om de hals kon worden gehangen, zeker geen luxe zal zijn geweest.

Jos Schatorjé

1 J.M.M.C. Schatorjé, "Een bijzondere Venlose pijp ontdekt", in: Archeologie in Limburg 20 (juni 1984) 14.

2 Door Nicole Tacken werd het kruikje in bruikleen afgestaan aan de Oudheidkamer te Horst (inventarisnummer B 46). Dankzij de heer G. Berden van het Goltziusmuseum te Venlo, werd de rand en hals gereconstrueerd en gerestaureerd.

3 Zie over de technische kenmerken van Frechense baksels: H. Clevis en J. Thijssen, "Kessel, huisvuil uit een kasteel" (Goltziusmuseum Venlo 1989) 6-11.

4 Mededeling van drs. Ab Lagerweij van de afdeling Archeologie van de Dienst Publieke Werken te Amsterdam, waarvoor mijn dank.

5 Het schilderij berust in het Wallraf-Richartz Museum te Keulen.

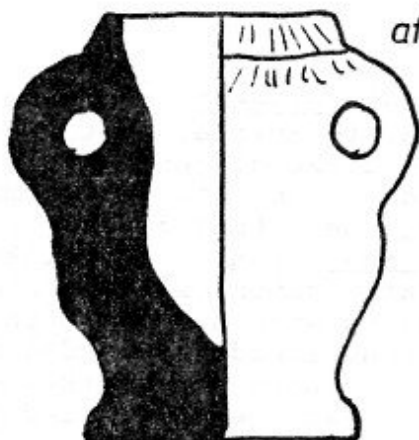
6 J. Schotten, "Twee bijzondere fluitjes uit Venlose bodem", in: Archeologie in Limburg 39 (maart 1989) 188-189.

7 Zie noot 4.

8 J.G.N. Renaud, "Aardewerkvondsten van het klooster MariËndaal", in: Berichten voor de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek 9 (1959) afb. 6:7; B. Klesse, Steinzeug, Kunstgewerbemuseum der Stadt Köln (2e druk, Keulen 1976) 236; J. Baart e.a., Opgravingen in Amsterdam (Amsterdam 1977) 126-129, 279 en 282; B. Dubbe e.a., Thuis in de late middeleeuwen. Het Nederlands burgerinterieur 1400-1535 (Zwolle 1980) 106.

9 Omdat spinsteentjes geen grote typologische verschillen hebben, is het niet mogelijk een meer gedetailleerde datering te geven. Het spinsteentje is door de heer Tacken geschonken aan de Oudheidkamer.

10 In Venlo is het oude "wollenambt" in 1552 al omgezet in een "lijnen wever gylden". Zie Gemeentearchief Venlo, Oud Archief, inventarisnummer 1556. De teelt van vlas in de zestiende eeuw kan men te Horst onder andere afleiden van de familienaam "Vlasbollen", zie: A. Steffens, Geschiedenis der aloude Heerlijkheid en der Heeren van ter Horst (Roermond 1888) 162.

afb. 1 kruikje 1:1

afb. 2 spinsteen 1:1

De NCRV wenst u
een goed Kerkepad

Kerkepad NCRV in Horst

Al veertien jaar bestaat Kerkepad, een populair programma van NCRV-televisie, dat bestaat uit televisie-uitzendingen gevolgd door excursies naar de in het tv-programma belichte kerkenroute. Het hoofdmotief is "Vroomheid in hout en steen". Jaarlijks worden een tiental routes samengesteld, die telkens in een uitzending worden besproken, waarna op twee opeenvolgende zaterdagen tussen de 750 en 1500 mensen op kerkepad gaan met eigen of openbaar vervoer. Ieder seizoen verschijnt een brochure waarin alle kerken op de routes worden besproken.

Noord-Limburg zal op zaterdag 2 en 9 juni de kerkepadgangers mogen ontvangen, met Horst als rustpunt voor de middagpauze. De route gaat van Venray naar Horst, vervolgens via Sevenum en Helenaveen naar Deurne.

In het atrium van de Sint Lambertuskerk komen diverse stalletjes, onder andere van NCRV-Kerkepad, Stichting Schatkamer Sint Lambertuskerk en Stichting Het Gelders Overkwartier.

De tv-uitzending gewijd aan Kerkepad Noord-Limburg is op dinsdag 29 mei.

Bescherming Dorpseigene

Het bestuur van LGOG Kring Horst heeft op 20 september 1989 aan de gemeenteraad van Horst een brief gezonden waarin verontrusting werd uitgesproken betreffende het behoud van het dorpseigene van Horst. Er werd herinnerd aan onze visie zoals die is neergelegd in het LGOG-rapport **Dorpseigene van Horst** uit 1980, dat een inventarisatie van het centrum van Horst geeft. Het door LGOG als brochure uitgegeven rapport geeft aan op welke wijze het karakteristieke van Horst-centrum bewaard kan blijven. Daartoe zijn twee zaken uiterst belangrijk:

1. bescherming van panden
2. bescherming van straatwanden.

Het rapport bevat een lijst van bepaalde waardevolle panden, maar even belangrijk hierin is de waardering van grotere gehelen, c.q. straatwanden. Zo werd bijvoorbeeld de huidige Steenstraat hoog gewaardeerd en juist deze straatwanden lopen thans ernstig gevaar.

Het LGOG-rapport gaf in de jaren tachtig een krachtige aanzet tot ontwikkeling van het gemeentelijke monumentenbeleid. Sinds de invoering van de gemeentelijke monumentenverordening is een aantal panden op de monumentenlijst geplaatst, maar tot op heden is geen enkele straatwand beschermd, hoewel artikel 1 van de monumentenverordening daartoe voldoende mogelijkheden biedt. De wijze waarop de gemeente Horst thans uitvoering geeft aan de monumentenverordening, zonder bescherming van straatwanden, leidt volgens LGOG Kring Horst slechts ten dele tot het beoogde doel: het behoud van het dorpseigene.

Het welzijn van de Horstenaren is gebaat bij een historische herkenbaarheid van het centrum. Nu Horst zich bovendien steeds meer als een toeristenstadje gaat ontwikkelen, is het behoud van het karakteristieke dorpseigene voor Horst van vitaal belang. Horst zal moeten zorgen dat het de bezoekers iets eigens te bieden heeft, hetgeen men elders tevergeefs zal zoeken. Horstenaren en toeristen stellen zeer zeker een goed winkelcentrum en moderne sportaccomodaties op hoge prijs, maar daarnaast is er ook in toenemende mate - behalve aan rust en ontspanning in de natuur - behoefte aan culturele voorzieningen. De gemeente Horst ondersteunt deze ontwikkelingen krachtig. Horst beschikt thans nog over een karakteristiek dorpseigene. Een verdere aantasting daarvan zou met het in voorbereiding zijnde nieuwe beleid in tegenspraak zijn.

Het bestuur van LGOG Kring Horst heeft het gemeentebestuur op het belang van verdere bescherming van het dorpseigene gewezen. De heer G. Driessen, als wethouder verantwoordelijk voor het monumentenbeleid in Horst, heeft in een gesprek toegezegd te gaan bestuderen welke straatwanden voor bescherming in aanmerking zouden kunnen komen.

Op pagina 4 vindt u de agenda voor de zes-
tiende jaarvergadering op 12 maart a.s.
Wij hopen dat u aanwezig kunt zijn.

Streekmuseum Stichting Oudheidkamer Horst

In 1974 begon de Stichting Oudheidkamer Horst e.o. haar bestaan op de bovenverdieping van het gebouw dat tot die tijd dienst had gedaan als gemeentehuis van Horst.

Op de plattegrond kunt u zien wat de Oudheidkamer, die in 1988 de naam Streekmuseum Stichting Oudheidkamer heeft aangenomen, tegenwoordig herbergt.

Het aantal bezoekers steeg van 532 in 1984 naar 3759 in 1989.

Deze bezoekers komen niet alleen voor de vaste collectie, maar worden ook dikwijls getrokken door de wisselexposities die het Streekmuseum te bieden heeft.

Op 11 maart was de laatste dag van de foto-expositie van Hans Ploum. Van 25 maart tot en met 20 mei loopt een tentoonstelling waarin herdacht wordt dat het vijftig jaren geleden is dat Nederland op 10 mei 1940 werd overvallen. We willen dan de voorgeschiedenis van deze oorlog belichten en tevens de voor de burger vervelende randverschijnselen, zoals distributie, verduistering, luchtbescherming, enz..

Op 1 juni begint dan een expositie met als titel: "100 jaren Horster Raadhuis". Het gebouw aan de Steenstraat, waar nu het Streekmuseum gevestigd is, bestaat honderd jaren. Op 26 juni 1890 ondertekende Leonard Haegens het onderhandse aanbestedingsformulier. Bij gelegenheid van deze expositie, die tot en met 12 augustus zal lopen, wordt een brochure uitgegeven met een historisch overzicht.

Op vrijdag 17 augustus komt dan René Hoeben, een schilder uit Eindhoven, in het museum exposeren. René heeft het afgelopen jaar een studiereis naar Zweden gemaakt en een aantal van zijn daar gemaakte werken zal dan te zien zijn. Deze expositie loopt tot en met 7 oktober.

Op 21 oktober gaat het museum aandacht besteden aan de kastelen in het Land van Kessel. Veertien kastelen worden belicht. Hierbij worden vier maquettes tentoongesteld: het kasteel van Horst, van Kessel, van Geijsteren en van het Gebroken Slot van Grubbenvorst.

Behalve deze exposities is het Streekmuseum van groot belang voor genealogen, te meer omdat er sinds 18 november 1989 het Steunpunt voor Genealogie gevestigd is. Het ligt in de bedoeling dat behalve de DTB-boeken voor Noord- en Midden-Limburg ook de DTB-boeken van Zuid-Limburg ter inzage zullen liggen.

Uw bezoek aan het Streekmuseum, Steenstraat 2, wordt ten zeerste op prijs gesteld.

Openingstijden:

dinsdag	van 10.00-12.00 uur
woensdag	van 14.00-16.00 uur
vrijdag	van 19.00-21.00 uur
zondag	van 15.00-17.00 uur

Plattegrond Streekmuseum

Nu binnenkomst ligt aan de linkerhand de kamer waar de Streekdracht een toon gesteld wordt. Ook zijn hier de "Toeren" te zien, de vroegere unieke hoofdtoot van de Noord-Limburgse vrouw.

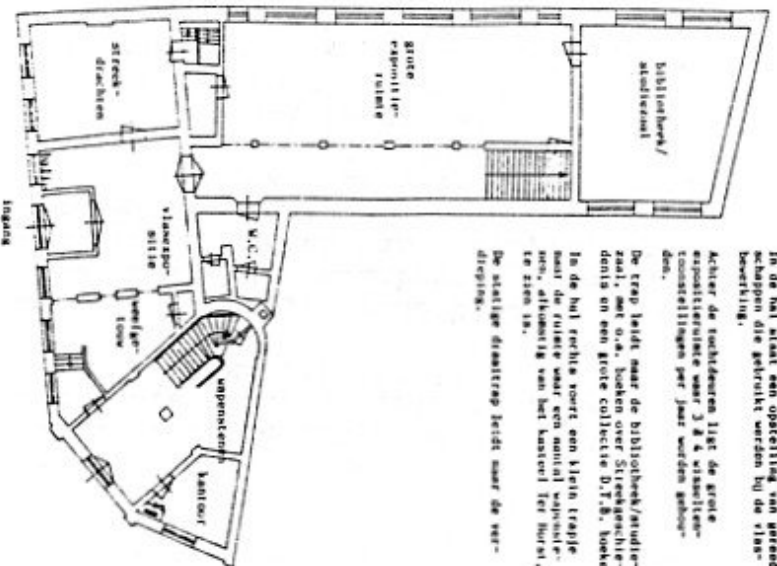
In de hal staat een opstelling van gereedschappen die gebruikt werden bij de vlass bewerking.

Achter de toelichteren ligt de grote expositielokaal waar 2 1/2 vierkante meter opstellingen per jaar worden gehouden.

De trap leidt naar de bibliotheek/auditielokaal, met o.a. boeken over Streekgenambiedenis en een grote collectie D.T.B. boeken.

In de hal rechts voert een kleine trapje naar de ruiter waar een aantal vassiers, o.a. afkomstig van het kasteel Ter Hurst, te zien is.

De laatste draaitrap leidt naar de verdieping.

Op de overloop staat een kleine opstelling gewijd aan het verontginnen in Hurst.

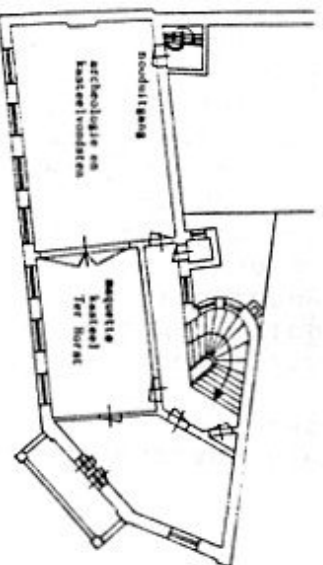
In de eerste zaal staat een maquette van het vroegere kasteel van Hurst opgesteld.

In de tweede zaal zijn archeologische vondsten uit de omgeving van Hurst te zien en ook een aantal vondsten, gedaan bij de opgravingen van het kasteel.

Verdere inlichtingen en documentatie zijn te verkrijgen aan de balie van het museum.

Bartelijn dank voor 't bezoek.

Streekmuseum Stg. Oudstade
Streekstraat 2
5901 EV Hurst.
tel. (04109) - 6540

VERDIEPING

Maria Adriana Alexandrina Theresia van Wittenhorst als "Diana".

Een oude schilderschool van enige betekenis heeft in Maastricht of Limburg niet bestaan. Van de Middeleeuwse productie is ternauwernood iets bewaard gebleven en de Renaissance heeft in Limburg slechts zeer spaarzame sporen op het gebied van de schilderkunst nagelaten. In de zeventiende eeuw werden in onder andere Maastricht en Roermond wel schilders geboren, maar hun terrein van werkzaamheid zochten zij overwegend op een andere plaats. Het wegtrekken van de bekwaamste krachten naar elders - vooral naar Duitsland en België - blijft tot in de negentiende eeuw voortduren. Pas de twintigste eeuw brengt eigen kunstleven (1).

De schildersfamilie Coclens is een van de zeldzame geslachten van kunstenaars, van wie de leden op weinige uitzonderingen na hun geboortegrond trouw bleven, al verdeelden zij hun werkzaamheden tussen Maastricht en Luik, maar dan wel al met een zekere voorliefde voor laatstgenoemde stad, waar hun de opdrachten ongetwijfeld talrijker toevloeden dan in Maastricht (2).

Een schilderij vervaardigd door een van de leden van de hierboven genoemde familie Coclens, te weten van Philippe, staat in dit artikel centraal.

Een onderzoek wat betreft de persoon van Philippe Coclens leverde weinig gegevens op. De naam is wel bekend en men is het er over eens dat Coclens een kundig schilder was die als een van de weinigen uit zijn tijd zich min of meer los wist te maken van de manieristische doctrine en een eigen stijl ontwikkelde.

Het geboortejaar van de te Maastricht geboren Philippe is niet bekend. Hij verbleef in het begin van 1681 in het buitenland, vermoedelijk in Italië. Later werd hij hofschilder van prinsbisschop Josef Clement van Beieren. In 1702 vestigde hij zich te Luik. Hij was gehuwd met Madeleine Loos. Voor die tijd schijnt hij in Maastricht gewoond te hebben, gezien het feit dat Jean Baptiste, een van zijn vijf kinderen, aldaar in 1696 geboren werd. Hij stierf rond 1736 te Luik (3).

Van zijn werk is slechts weinig bekend. Hij schilderde voornamelijk portretten en historiestukken. Maastricht kan er zich echter op beroemen een eigenhandig werk van Philippe Coclers te bezitten. Het schilderij, waar op gezinspeeld wordt en hier centraal staat, bevindt zich in het Bonnefantenumuseum te Maastricht (4).

Volgens het opschrift op de achterzijde stelt het portret Maria Adriana Alexandrina Theresia, vrijfreule van Wittenhorst tot Horst op 17- of 18-jarige leeftijd voor, die naar de toen heersende mode is afgebeeld als de jachtgodin Diana, staande als driekwartfiguur naar links gewend voor een donkere achtergrond met een vage aanduiding van gebladerte.

Maria Adriana Alexandrina Theresia was de dochter van Willem Vincent van Wittenhorst en Catharina Cecilia von Bocholtz. Al spoedig na het overlijden van zijn eerste echtgenote, Wilhelmina van Bronckhorst, in 1669, hertrouwde Willem Vincent met Catharina Cecilia von Bocholtz. Catharina Cecilia kreeg drie kinderen: in 1671 een dochter, die maar kort leefde. Het jaar daarop weer een dochter, die Maria werd genoemd en in 1673 een zoon, Johan Willem (1673-1714).

Willem Vincent overleed op 4 april 1674 vrij plotseling. Zijn vrouw bleef met twee kleine kinderen alleen op kasteel Ter Horst achter. Maria Adriana Alexandrina Theresia werd dus in 1672 geboren, en wel op 2 augustus, huwde op 20 oktober 1714 graaf Antoon Ulrik van Frézin en Arberg (overleden 1724) en was van 1724 tot 1738 "vrouwe van Horst". Ze overleed kinderloos op 15 augustus 1738 (5).

Op het schilderij draagt Maria Adriana Alexandrina Theresia een boog in de linkerhand, terwijl zij met de rechterhand een pijl uit de koker neemt, die over haar schouder hangt (de attributen van Diana). Zij is gekleed in een groene japon met gouden borduursel, waarover een rode mantel hangt. Zij draagt als hoofdtooi, tevens requisiet behorende bij haar Diana-rol, een met juwelen versierde halve maan. Een zwart-witte jachthond vergezelt haar. Rechts boven is het familiewapen van de adellijke jagers, te weten twee balken op gouden fond, afgebeeld. Het doek is links onder gesigneerd en gedateerd "Philippe Coclens fecit 1690". Het portret is geschilderd met olie-verf op linnen en meet 116 x 92 centimeter. Dit portret van de vrijfreule van Wittenhorst is een zeer opmerkelijk schilderij, vooral wanneer het gesteld wordt naast de voortbrengselen van de overige schilders, die de naam Coclens dragen. Het werk van de andere Coclens is veelal stijf, stroef en manieristisch en al zal Philippe's schilderij dan ook niet geheel van manierisme vrijgepleit kunnen worden, het is hier in elk geval op een persoonlijke manier verwerkt. In de literatuur heeft de schilder tot dusverre weinig aandacht gekregen. Dat dit meer op een samenloop van omstandigheden berust, dan op de kwaliteiten van de schilder, zal na het bovenstaande hopelijk duidelijk zijn.

Een copietje van bovengenoemd portret bevindt zich in de collectie van Enghard, graaf von Fürstenberg te Herdringen. Het is ovaal van vorm, geschilderd met olieverf op koper en meet 9 x 6,5 centimeter in doorsnede. Maria Adriana Alexandrina Theresia is hier eveneens afgebeeld als Diana, maar nu als borstbeeld. Wie de schilder is, is niet bekend. Het werkje is niet gesigneerd. Het ovaaltje viel na de dood van Maria Adriana Alexandrina Theresia in 1738 met een groot gedeelte van de collectie Wittenhorst in handen van de familie von Fürstenberg (6).

Yvonne Hermans-Cuppen

1 J.J.M. Timmers; Voorwoord in: "Bonnefanrenmuseum. Catalogus van schilderijen en beeldhouwwerken" (Maastricht 1958) 4.

2 Zie noot 1.

3 Zie noot 1, 21.

P. Doppler, "Schilderstukken uit de nalatenschap van Philippe Coclens, schilder uit de laatste helft der 17de en het begin der 18de eeuw te Maastricht", in: De Maasgouw 24 (1902), 81-82.

J. Verzijl, "De schilder Philip Coclens", in: De Maasgouw 81 (1962), 86-92.

J.J.M. Timmers, "De Maastrichtsch-Luiksche schildersfamilie Coclens", in: Publications de la Société Historique et Archéologique dans le Limbourg 76 (1940), 139-167.

4 Volgens De Maasgouw 42 (1923), 84 is het door kanunnik Mgr. H. Evers aan het museum afgestaan.

5 A. Steffens, Geschiedenis der aloude Heerlijkheid en der Heeren van ter Horst in het Land van Kessel (Roermond 1888).

6 P. von Fürstenberg, Catalog der Herdringer Bildersammlung (Herdringen 1930-1932, niet gepubliceerd, te raadplegen in het archief van de familie von Fürstenberg-Herdringen).

Koperslagersmuseum P. van der Beele

In de dageraad van de menselijke beschaving stond de ontdekking van het metaal koper. Gedreven door nieuwsgierigheid bewerkte de mens in het Stenen Tijdperk een prachtig gekleurd stukje gedegen koper. Dit rijkste kopererts kon weliswaar in deze oervorm door hameren bewerkt worden, maar de ontstane werkstukken waren onvermijdelijk beperkt van afmeting. De oudste koperen artefacten zijn dan ook sieraden, zoals bijvoorbeeld de hanger uit Shanidar, Irak, circa 9500 v. Chr., een bewijs van de toepassing der allereerste beginselen van het koperslaan.

De grote sprong vooruit kwam pas, toen koper uit andere koperertsen gewonnen kon worden. Door voortdurend experimenteren ontstonden ook de talloze koperlegeringen, die wij nu gemakshalve "brons" noemen.

Hoewel koper een vrij zacht metaal is, vereist de bewerking door de koperslager zeer veel vakmanschap, en het is moeilijker dan het smeden van ijzer, van goud of van zilver. Gemaakte fouten kunnen niet of nauwelijks onzichtbaar gecorrigeerd worden.

Het vergt een lange, lange leertijd om dit ambacht te beheersen. Eeuwenlang werden de verworven vakgeheimen zorgvuldig gekoesterd, en uitsluitend mondeling en in de praktijk aan de gezellen doorgegeven. Alleen enkele noodzakelijke gegevens werden opgetekend, in een soort "geheimschrift".

Veel toegepaste technieken zijn voor de leek onbegrijpelijk, en mede door het praktisch ontbreken van geschriften vormden koperslagers een gesloten beroep, omgeven door vele mythen.

Tot de negentiende eeuw was de koperslager net zoals de smid een ambachtsman van aanzien, daarna sloeg het verval toe.

Door het uitsterven van de oude generatie vaklieden dreigt een enorme kennis verloren te gaan.

Bij toeval bleef het ambacht in de familie van der Beele al meer dan honderd jaar voortbestaan.

Een grote passie voor het moeilijke vak, de interessante oude gereedschappen, en de meesterlijk geslagen koperen voorwerpen met hun fascinerende glans, leidden tot de inrichting van het Koperslagersmuseum P. van der Beele, waar een unieke collectie van duizenden voorwerpen bij toerbeurt worden geëxposeerd.

De doelstelling van dit museum is: zoveel mogelijk te redden en te bewaren van het koperslagersambacht.

Dit ruime doel kent verschillende aspecten. Voor alles moeten de bedreigde oude handgereedschappen verworven, gerestaureerd en geconserveerd worden.

Al even belangrijk is het vastleggen van de oude werkmethoden en het gebruik der gereedschappen op schrift, tekening en foto.

Mogelijk kan zo voorkomen worden, dat in de toekomst met zeer veel kosten en moeite de technieken van de koperslager "herontdekt" dienen te worden, zoals tegenwoordig bijvoorbeeld het geval is met het maken van vuurstenen gereedschap, met het branden van glas, of met het blauwverven van textiel.

Voorts moeten handgeslagen koperen voorwerpen worden beschreven en vastgelegd.

Tenslotte worden door uitgebreid archiefonderzoek historische gegevens verzameld over koperen voorwerpen, gereedschappen, Europese productiecentra, gilden, koperslagersfamilies, etcetera.

Het doel is: een bundeling van kennis op dit speciale gebied, zowel theoretisch, historisch als praktisch, in een klein, groeiend museum, waar subliem vakmanschap wordt geëerd!

Koperslagersmuseum P. van der Beele
Gasthuisstraat 46
5961 GB Horst
Tel.: 04709-5621

Openingstijden:

dinsdag	13.00 - 18.00 uur
woensdag	13.00 - 18.00 uur
donderdag	13.00 - 18.00 uur
vrijdag	13.00 - 21.00 uur
zaterdag	13.00 - 16.00 uur

I.v.m. de beperkte ruimte is het raadzaam, uw bezoek telefonisch aan te melden!

Rondleidingen voor kleine groepen (maximaal 12 personen) uitsluitend na telefonische afspraak.

Uitleg in Nederlands, Frans, Duits of Engels.

KOPERSLAGERIJ KOPERSLAGERSMUSEUM

*Gasthuisstraat 46
5961 GB Horst
Telefoon 04709 - 5621*

P. VAN DER BEELE.

Nieuwe publicaties

Verschenen:

- Eenheid en scheiding van de beide Limburgen. Verslagbundel van het congres bij gelegenheid van de herdenking van 150 jaar beide Limburgen. Maastricht 1989 (Maaslandse Monografiën deel 47).
- Gouverneurs in de beide Limburgen 1815-1989. Maastricht 1989 (Werken LGOG deel 11).
- Derix Govert, Over eigen weg. Een halve eeuw wegenbouw Janssen & De Jong B.V. Horst 1989 (Uitgave in eigen beheer).
- Janssen J.C.M.G. (redactie), Kunst en Cultuur in Limburg. Deel 2: Nederlands - Limburg. Maastricht 1989.
- Grote provinciale atlas 1:25000 Limburg. Groningen 1989.
- Kleine atlas voor de geschiedenis van beide Limburgen. Maastricht 1989.
- Bruijnzeels J. en Schatorjé J. (redactie), Momentopnamen langs de Maas. Topografische tekenkunst uit Limburg 1600-1800. Maastricht 1989. (Hierin onder andere alle tot nu toe bekende tekeningen betreffende Horst en Sevenum).
- Nederweerts Verleden III: Doorsneden Land. Nederweert 1989. (Hierin onder andere: Mathieu Hermans, Nederweert en de aanleg van de Zuid-Willemsvaart, en: Jan Tindemans, Herman Maas en Nederweert).

- Publications. Jaarboek van Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap 1989. Maastricht 1989. (125 jaar Limburgse historiografie, hierin onder andere: P.J.H. Ubachs, Kleio in de Provincie, en: P.A.M. Geurts en A.E.M. Janssen, Ruim een eeuw geschiedbeoefening met betrekking tot de Nederlandse provincie Limburg. Enige historiografische aspecten).
- Rongen Th. (redactie), Blaasmuziek in Limburg. Thorn 1989. (Gedenkboek bij het 50-jarig bestaan van de R.K. Limburgse Bond van Muziekgezelschappen).
- Venner G.H.A., De grafmonumenten van de graven van Gelder. Het interieur van de Munsterkerk te Roermond voor Cuypers. Roermond 1989.
- Studies over de sociaal-economische geschiedenis van Limburg. Jaarboek van het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg. Deel 34 (1989). Maastricht 1989. (hierin onder andere: Limburgs Biografisch Repertorium, aflevering II).
- Kuipers C. (redactie), E maes inne taes. Plat Hörster. Horst 1989. (Uitverkocht, herdruk wordt overwogen).
- Litjens G., En haffel Arces/Löms. Arcen 1989.
- Backerra Fr. (tekstredactie), Vrouwen van het land. Anderhalve eeuw plattelandsvrouwen in Nederland. Zutphen 1989. (Hierin onder andere: Ans Gielen, De "natuurlijke bestemming" van een boeren dochter. De opvoeding van boerenmeisjes in Horst in het begin van de twintigste eeuw).

- De Maasgouw. Tijdschrift voor Limburgse geschiedenis en oudheidkunde. Jaargang 108 (1989), nummer 4. (Serie artikelen bij gelegenheid van de vijfenzeventigste verjaardag van Dr. P.A.M. Geurts geschreven door collegae historici uit Limburg. Hierin onder andere: M. Evers en A.E.M. Janssen, Dr. P.A.M. Geurts als Limburgs historicus, en: Kees Schutgens, Horst geïnspireerd door de hiërarchie (1700-1800). Wegens gebrek aan plaats zullen de artikelen van G.F. Verheijen over de correspondentie van E. Seipgens met J.B. Sivre, en van E. Ramakers over het Tempeliersklooster te Maastricht in de volgende jaargang van "De Maasgouw" verschijnen. Het omvangrijke artikel van F. Hermans en L. Wessels over het gezelschap Puteanus te Venlo werd aan de redactie van de "Publications" aangeboden, terwijl het artikel van J. Schatorjé over de dilettant-schilder Kuytenbouwer in het tijdschrift "De negentiende eeuw" wordt opgenomen).

- Horster Historiën:
 - deel 1: Fragmenten uit dertig eeuwen (uitverkocht).
 - deel 2: Van heren en gemeentenaren (nog leverbaar).

Aangekondigd:

- Horster Historiën:
deel 3: Agrarische geschiedenis van Horst.
(Werktitel).
deel 4: De prentbriefkaarten uit de gemeente Horst: geschiedenis en catalogus.
(Werktitel).
- Van Rensch Th.J., Het kasteel van Horst.
- Derix J., Vliegveld Venlo, met een kroniek van de luchtoorlog in Zuid-Nederland, 1941-1944. 2 delen. Horst 1990.
- Derix L., Oud Horst in het nieuws. Deel 1. Horst 1990.
- Hermans Fr.J. (e.a. redactie), Venlo's Mozaïek. Hoofdstukken uit zeven eeuwen stadsgeschiedenis. Maastricht 1990. (Werken LGOG deel 12. Hierin onder andere: J. Schatorjé, Faber en Venlo. Engelbert Faber en de Reformatie in Venlo, 1565-1580. M. Evers en P.A.M. Geurts, School tussen stad en klooster. Het Latijns onderwijs in Venlo tussen 1610 en 1632. P.A.M. Geurts, Kring Venlo, Afdeling van "Limburg; Provinciaal Genootschap voor geschiedkundige wetenschappen, taal en kunst", 1849-1929).
- Van Laarhoven J.C.P.A. (e.a. redactie), Munire ecclesiam. Opstellen over "gewone gelovigen". Maastricht 1990. (Werken LGOG deel 13).

Stichting Beheer Kunstschatten Sint Lambertuskerk Horst

De geschiedenis van de Horster kerk reikt terug tot een grijs verleden. De oudste schriftelijke vermelding dateert uit 1219. De oorspronkelijke eenbeukige kerk werd in de loop der tijden herhaaldelijk vergroot. In oktober 1944 werd het gebouw door oorlogshandelingen zo zwaar beschadigd, dat men besloot tot afbraak. Gelukkig was het grootste deel van de inventaris bijtijds in veiligheid gebracht. Alleen de grote zeventiende eeuwse barokke altaren gingen verloren. Architect A. Boosten uit Maastricht kreeg opdracht een nieuwe kerk te ontwerpen, die in 1953 gereed kwam. Opmerkelijk bij dit gebouw is de voorhof of het atrium, een bouwkundige bijzonderheid die in deze streken tamelijk zeldzaam is.

Ongetwijfeld wordt het belangrijkste deel van de inventaris van de Horster kerk gevormd door de collectie beeldhouwwerken in hout en steen. Niet alleen staan de meeste van deze kunstwerken artistiek op een hoog peil, een aantal is ook uit het oogpunt van Middeleeuwse volksdevotie hoogst interessant.

Het oudste houten beeld is het zogenaamde "takkenkruis", dat dateert van voor 1400. Het ernstig verwaarloosde beeld werd enige jaren geleden gerestaureerd, waarbij de oorspronkelijke beschildering vrijwel ongeschonden tevoorschijn is gekomen. Nog juist voor 1500 ontstonden de beelden van Sint Lucia, afkomstig uit het atelier van de zogenaamde "Meester van Koudewater" uit Den Bosch en Sint Anna te Drieën, toegeschreven

aan de Nederrijnse beeldsnijder Kerstken Woyers. Het merendeel van de beelden dateert echter uit de periode 1520-1550 en wordt toegeschreven aan de zogenaamde "Meester van Elsloo", een beeldhouwersatelier, dat waarschijnlijk in Roermond was gevestigd. Uit deze werkplaats stammen tientallen beelden, waaronder het dubbelbeeld van Onze Lieve Vrouw in de stralenkrans, de gildeheilige Sint Severus, patroon van de wevers, en de legendarische Wilgefortis, die met haar doornenkroon zelfs uniek is in de geschiedenis van de volksvroomheid.

De belangrijkste stenen monumenten zijn de twaalfde eeuwse doopvont in Romaanse stijl, tevens het oudste stuk in de kerk, en de vroeg zestiende eeuwse groep van de Gregoriusmis. Dit waarschijnlijk uit Westfalen geïmporteerd kunstwerk heeft oorspronkelijk dienst gedaan als kerkhof-monument. Evenals het beeld van Wilgefortis kan ook deze groep, vooral vanwege zijn compleetheid, worden beschouwd als uniek in de geschiedenis van de volksvroomheid in de Nederlanden.

De voortbrengselen van schilder-, borduur-, edelsmeed- en geelgieterskunst zijn weliswaar geringer in aantal dan de beelden, kwalitatief bevinden zich er zeer goede stukken onder.

Twee panelen met taferelen uit het leven van Bernardus en Eligius zijn verdienstelijke voorbeelden van Zuid-Nederlandse schilderkunst uit het begin van de zestiende eeuw. Tot de hoogtepunten van edelsmeedkunst behoren een laat-Gotische cylindermonstrans, een laat-Gotische kelk, een kelk van de zeventiende eeuwse Maastrichtse zilversmid Dionys Nijst en een achttiende eeuwse zonnemonstrans uit Boxmeer.

Van de overige kunstwerken kunnen nog worden vermeld een Middeleeuws ivoren reliëf, een Middeleeuwse lavaboketel, een groot aantal koperen kandelaars van de zestiende tot de achttiende eeuw en paramenten uit de zeventiende tot de negentiende eeuw.

Stichting Beheer Kunstschaten

Omdat de kerkinventaris van grote waarde is, werd op verzoek van het kerkbestuur van de Sint Lambertusparochie, in 1984 een speciale stichting in het leven geroepen om de zorg voor het kerkelijk erfgoed te coördineren. Deze stichting heet "Stichting Beheer Kunstschaten Sint Lambertus Horst". Men stelt zich ten doel kunstschaten op verantwoorde wijze te tonen, te conserveren en waar nodig te restaureren. De presentatie van kunstwerken vindt plaats in de kerk en de speciaal daarvoor ingerichte Schatkamer. Conserveren en restaureren wordt door ingehuurde specialisten verricht. Het ministerie van W.V.C., particulieren, het Horster bedrijfsleven, alsook de Schatkamer zorgen voor het geld, waardoor restauratie en conservering van kunstwerken mogelijk is.

Door Schatkamer en kerk te bezoeken draagt U bij aan de instandhouding van de collectie kunstschaten van Horst.

Openingstijden van de Schatkamer Horst:
Iedere dinsdagmorgen 10.30 - 12.30 uur (juni tot en met herfstvakantie).

Voor groepen tussentijdse openstelling mogelijk na afspraak met dhr. L. Smedts, tel.: 04709-1822.

Evaluatie excursie Trier met de deelnemers op 4 september 1989

Aanwezig waren alle deelnemers behalve mevrouw B. Biemans-Reivers (stuurde een kaart met goede wensen), de heer en mevrouw Th. Hesem (opname ziekenhuis), mevrouw M. Koppers, mevrouw F. Verheijen, de heer en mevrouw Prett en de heer en mevrouw Van der Vijver. Verder waren nog enkele belangstellende leden aanwezig, totaal 45 personen. Allen werden getrakteerd op de ook tijdens de excursie uitgedeelde Horster koek.

Na een woord van welkom door voorzitter L. Greweldinger volgde onder leiding van vicevoorzitter J. Schatorje een evaluatie van de reis, waarvan hierna een verslag volgt. Op tafels lagen folders, boeken, evenals foto's gemaakt tijdens de reis. Aan de wand hing een affiche van de derde thermen van Trier. Dit alles werd in de pauze samen bekeken en besproken. Verschillende mensen hebben afdrukken van foto's en dia's besteld. Voor dit deel van de avond was enthousiaste belangstelling. Hierna werden een vijftigtal dia's van de heren Smetsers en Verheijen vertoond welke van commentaar werden voorzien. Mevrouw G. van Deijnen las nog eenmaal haar dankwoord op rijm voor, evenwel zonder zoenen. Kortom: voor iedereen een gezellige avond en voor het bestuur een geslaagd experiment.

Evaluatie van de reis door de deelnemers

Hotel Waldracher Hof: over het algemeen was men tevreden over het hotel, al vond men de bediening wat traag. Het ontbreken van horren werd signaleerd.

Touringcar: de bus was werkelijk "Royal Class", vond iedereen.

Organisatie van de reis: werd als uitstekend ervaren. Genoemd werden; goede dagindeling, voldoende uitleg en informatie (hoeft niet meer te zijn dan nu werd geboden). Het programma werd net niet als te overladen ervaren, maar hierop was ook het warme, zomerse weer van invloed.

Waardering onderdelen van de reis: Bastogne: +, Echternach: +, Bech-Kleinmacher: +, Remich: +, Igeler Skule: op zich goed, maar sightseeing alleen hoeft niet zo nodig, stadswandeling: +, idem met bus: +, opgemerkt werd dat het panorama vanaf de Petersberg uniek is en verder dat de keuze tussen te voet of met bus erg op prijs wordt gesteld, bibliotheek: collectie: +, rondleiding: -, Bisschoppelijk Museum: +, St Mathiaskerk: +, derde thermen: +, St Paulinkerk: + (gemis rondleiding: -), Dom: +, Landesmuseum: +, Stadtmuseum: +, Schloss Brühl: +, slotdiner Bracht: +.

Algemene voorkeur voor: musea, kerken en kastelen, maar ook voor natuurschoon! Graag wat meer vrije tijd, maar hoeft niet speciaal als de winkels (nog) open zijn.

Lidmaatschap LGOG

De meeste leden van LGOG hebben bij de opgave voor het lidmaatschap een kaart ingevuld, waarop meestal voor gewoon lid werd gekozen. Ieder LGOG-lid ontvangt alle convocaties, het jaarboek Publications en het kwartaalblad De Maasgouw. Dit lidmaatschap kost Hfl. 50,00 per jaar.

De ervaring leert dat er meer gebruik kan worden gemaakt van de verschillende variatie-mogelijkheden in het LGOG-lidmaatschap. Voor Hfl. 7,50 per persoon kunnen gezinsleden LGOG-lid worden. Dit is van belang voor echtparen (die bijvoorbeeld samen deelnemen aan excursies) en voor overige inwonende gezinsleden. Met name van deze keuze kan veel ruimer gebruik worden gemaakt.

Tot de leeftijd van 25 jaar kan men voor Hfl. 20,00 lid worden. Wie een abonnement op de serie Maaslandse Monografiën wenst, betaalt daarvoor Hfl. 30,00. Men ontvangt dan een uitgave per jaar gratis en tegen gereduceerde prijs eventuele volgende delen in hetzelfde kalenderjaar. (Op deze reeks kan men ook ad Hfl. 40,00 intekenen als begunstiger/contribuant van het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg).

De LGOG-secties Genealogie en Archeologie organiseren eigen activiteiten en ze geven bovendien een eigen blad uit. Men kan lid worden van deze secties voor respectievelijk Hfl. 27,50 en Hfl. 21,00.

Wie wijziging in het lidmaatschap wil aanbrengen, kan dit meedelen aan de LGOG-administratie, Postbus 83, 6200 AB Maastricht of aan de secretaris.